ԵՐԱՅ

Տարեգրական Էմ.ԿԿ

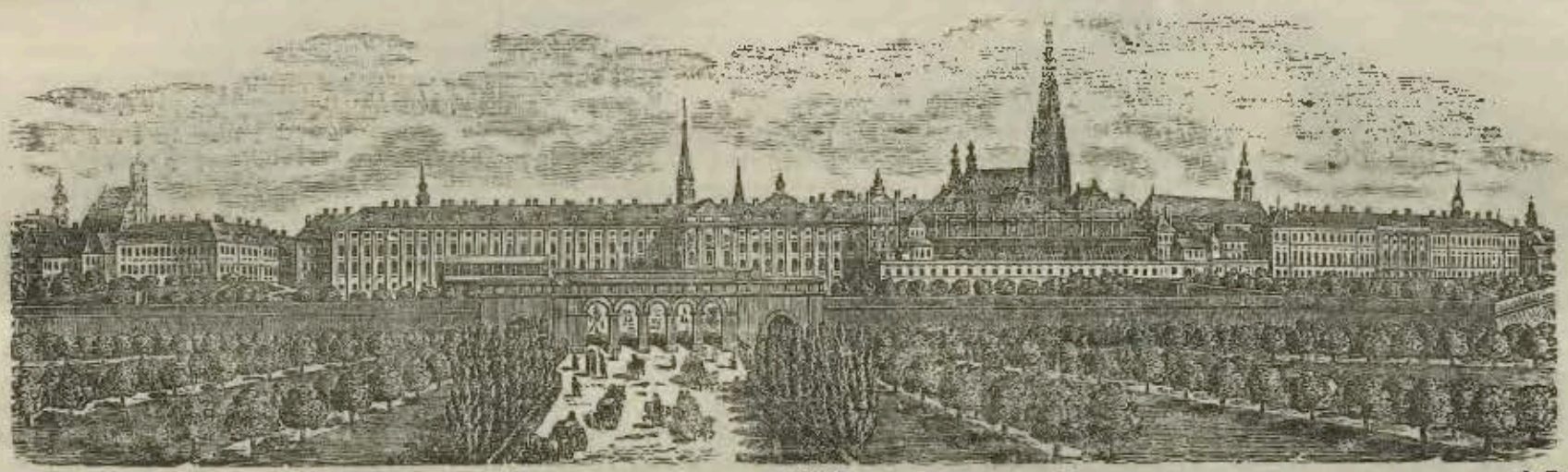

թիւ 49 — 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ (22 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ) — 1849

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՈՏԻԱ. Կայսրը քաջալերեալ կը գտնուի։ — Մահմատական. Սիրիոյի վրայ որոշումներ։ Գաղղիա։ Դատաստանագիրներ։

ԳԱՂԼԻԱ. Ազատութեան գործոց պաշտօնեայ։ Աջակցիլ ժողովրդին ձեռ նիարար։ Պեսարա Պոնապարտէ։ Ընդհանրի լարիր։

ԱՆԳԼԻԱ. Գաղղիոյի հարստոյ գործուածներու սեպհական մը։ Նաւարկութեան օրէնքը։ Հարուածեր մը։ Ազգային գաղութագրութիւն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Իրիսբերգ ժողովուրդը։ Գերմանական խորհրդարանը։ Գաղ. կանանց ընկերութիւն։

ՍԱՐԴԻՆԻԱ. Պատգամաւորաց տեղեկագիր կը բաժնուի։

ՄՈՍԿՈՎԱ ՈՒ ՊԱՐՍԻԱ. Ազատութիւն հիւս մեղոյ դաշնակցութիւնն կը գրուի։

ԳՐՈՍԿԱՆԷ. Քաղաքական յանցաւորներուն խնդրութիւն։

ՀԱՅՈՐԱՅԻ ՏԵՂԵՐԵՒԻՆ. Ազգեալ լուրեր։

ՍԻՍԼԻԱ ՈՒ ՆԵԱՊՈԼԻՍ. Անոնուն գրոյ դէմ հրամանագիր։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. Զեղչերու դէմ յաղթութիւն մը։

ԻԹԱԼԻԱ. Հին մեկնիչ։

ՅՈՒՆԻԱՍԻ ԿՂԶԻՔ. Դեսպանները կուսակցութեան բռնած ճամբան կը հաստատի։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. Փոխանակութեան խնդիրը։

ՌՈՒՍԻՄԻՆԱՅԻՆԵՐ. ԱԶԳՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. Փոքր թերահաւատութիւն ու. Հայր։

ԹԱՆԱՍԻՐԱՅԻՆ. Վասակաղեց նաւարկութիւն մը։

ԱՐՈՒԵՏՅԱՅ ՈՒ ՀԱՐՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. Պարտք լրագրին տարբերը։

ԱՍՏՂԱԲԵՐԵՑԱԿԱՆ։

ԲՐԵՆԱՆՈՒԹԻՒՆ։

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 3

ԻՆՏԻԱ. ամսոյն 26ին կէսօրուան ժամը 11ին կայսրը իր օգնական զօրավարներն հետ Բրուգիոյն մայրաքաղաքը դարձաւ, ու. Շէօնպրաւնի պալատն իջաւ, ուսկից նոյն ամսոյն 29ին բոլոր ընտանիքով քաղաքին պալատն եկաւ բնակեցաւ։ ասա բանս մոյրաքաղաքին մէջ խաղաղութիւնը կատարեալ հաստատուելուն նշան կը տեսնուի։

ՊԱՇԱՐՈՒՍԱՆ։ Կայսրը Սերբիացւոց խնդրելովի՝ որոշեց որ Գրմիչ դեսպան անոյի կողմն երթայ ալ Գրմրեպար քաղաքով մեկնելով Սերբիացւոյ գաւառն հետ միանայ, եւ Իմանակ. հիմա գաւառքատ մ՚անենայ։ Կայսրը նոյեմբերի 18ին տուած հրովարտակին մէջ կ՚ըսէ որ Սերբիացւոց ապրելոյն ու պատմական յիշատակները պատուելով հանձնաձեռ ցոյց մը տալու համար ամէնից եւորը մեր կայսերական պատուանշաններուն միայ կ՚ուզենք նաեւ։ "Սերբիայի Մեծ Վոյվոդա", իսկ Սերբիայի կառավարին պատուանունը պիտի՝ ըլլայ՝ "Վոյվոդայի տեղապահ"։ Սերբիացւոց երկիրը զատ նահանգ պիտի չըլլայ, հապա ուրիշ Սլաւ ցեղի մը հետ պիտի միանայ։

— Լոյդ ու հաստատուն տեղէ իմացանք որ Գոշութի Անգլիայի դրամասերքանը 2,000,000 ոսկ. ֆիորին դրած է եղեր։ Ազիանաչ Լոյդ։

— Նոյեմբերի 2ին դարձեալ Պաշտաներու, մեղադրութեան գլխաւորներին տուսնուհիմ. հոգի հրացանով սպանուելու եւ բոլոր ինչքերնին տուելու դատապարտուելան։ ասանք բոլոր մեծ մասին յաւաչ կայսերական ծառայութեան մէջ դրաւեալ զինուորականներ են, բայց քանի մը սովորական մարդիկ ալ կան։ Հոյնու իրաւանց ճամբով ասանց դատավճիռը հաստատեց, բայց իրենց պատիժը թեթեւցընելով, մինչ՝ 18 տարուան բանտարկութեան դարձուց։

ԳԱՂԼԻԱ

ՓԱՐԻԶ. Նոյեմբերի 25։ Ընկերս որ անցած թուականս մէջ բրանք՝ Լամիէ գրասենեակ Ռէնիֆին տեղը արտաքին գործոց պաշտօնեայ դրուեցաւ, եւ բոլոր դեսպաններին այցելութեան ընդունելու, ասանց ամենուն կողմանէ Լուսն Նաբոլեոնի՝ Անգլիայի դեսպանը խօսեցաւ։ Կը ըսուի որ ան նոր պաշտօնեան գրեթէ ամէն կողմ գոհունակ գաղղիական դեսպանները պիտի հանէ ու. ուրիշներին տեղակ մարդիկ պիտի դնէ, որոնք Լուդ. Դալորոլ անոնց կամ հիմնական պաշտօնեաներուն բարեկամն ըլլան։ — Ասկից զատ մեկ մը հասարակապետական գաւառական պաշտօնեաներին վար առնուեցան, որոնց վրայ ազգային ժողովին ձախակողմը շատ տհանեցաւ, եւ լեռնակողմանները մեկն ըսաւ որ Ադիա Փետրուարի 24ին վերջին հաստատեցաւ է։

— Ազգային ժողովին Նոյեմբերի 21ին նիստը շատ շփոթութեան եղաւ։ Ուրբի օրուան նստին մէջ ժողովը հաւանած էր որ Յունիսի շփոթութեան մէջ կատարուելիք պատերազմով՝ մեռնողներին պիտի ու. որ մեռելներուն համար 250,000 ֆրանք արուի։ Երկրորդ օրը Պ. Գրեմիէ՝ նեղքին գործոց պաշտօնէին հարցուց որ արդեօք ժողովը Փետրուարի վիրաւորներուն համար այնպիսի որոշում մը պիտի՝ տայ։ Ընդհանրը Պ. Գրեմիէյին խօսքը կարդց ըսելով որ Փետրուարի մէջ կռիւ եղած չէ, ուստի եւ վիրաւորող ալ չկայ։ Ասոր վրայ նեղքին գործոց պաշտօնեան խնդրաց որ քանի մը օր վերջը անոնց համար ալ օրէնք մը պիտի առաջարկուի։ Յետ Պ. Սեկիւնա՝ Ակեռս ըսաւ. մեծ ինձի պատիր կը տեսնեմ հարցնելու որ արդեօք նոյն առիթին մէջ, քաղաքացիներուն պահպանութիւնուն մէջ, ինչպէս ոչ, որպէսզի ալ նոյն ընդհանրը պիտի՝ ըլլայ, որոնք որ՝ իմ կարծելս դարձեալ՝ ապրիլ հարարձակութեան միակ ապահովութիւնն են։ Ան խօսքին՝ բոլոր ձախակողմն ոտք եղաւ, ու. ասանկոսին զէմ դարձաւ, եւ ժողովին մէջ սաստիկ մեծ շփոթութիւն մ՚եղաւ։ Շատերը միանգամայն կ՚ուզէին բեմ երթալ, ամէն կողմանէ չհաւանելու խօսքեր ու ձայներ կը լսուէին։ Հանգիստ ոչ մեկ։ Ուրիշներ՝ թաքուցուցեր։ Ընդհանրապէս՝ ոչ ոչ։ Ընդհանրապէս՝ ոչ ոչ։ Ընդհանրապէս՝ ոչ ոչ

դրամագլուխը քիչ զօրաւոր մը գտնելնը յայտնեց, եւ բոլոր ուշադրութիւնքը ձեւուընդունին առաւ։ Ամ յաղթութեան ուրախութեանը՝ միայն նոյն քաղաքի հացագործներուն մնացեալ ապառելիքն խառնուեցաւ։ Պու-Զիան աս իր օգնականներուն յաղթութիւնը ընելով՝ ետ դարձաւ Զաաչա գնաց։ Հիմա Դաղդիացիք նոյն կողմերը 11,000 հոգւով գունդ մը կը ժողովեն։

— Նոյեմբերի 19ին Փարիզէն կը գրեն։ Ամսոյ Օրանէն Դամակ մ'Ինկաս, որն որ կը ծանոյանէ թէ նոյն տեղը մեծ շիոմիութիւն մը է, որովհետեւ 700 զինուոր ու 3700 հասարակ մարդիկ մարդասպանէն մեռեր են, առանց Հրամանէն ու Սեւերը հասնելու։ Ամ մեռածները՝ պրեմէ բոլոր բնակիչներուն վիճին մէկն են։ Բոլոր խանութները պզտ են, ամէն գործերը դադրեցան, ապրին ամէն մեծ կրակներ վառուեցան ու թնդանօթներ նետուեցան։ Խակ մարդասպանը սոսկալի չարով կ'ընէ, շատ գերիներ առնելով ամբողջ մեռան։ Դիշերուան մը մէջ մէկ ուան բոլոր բնակիչները՝ որ սասը հոգի էին, մեռան։ Հեղջիերի եպիսկոպոսն Օրան նկաւ, որպէս զի բոլոր հիւանդանոցներն անձամբ քննէ ու հոգայ։ Կը լսուի որ նոյն հիւանդութիւնը Թլեմսեզ ալ սասակայեր է։

ՌՈՒՍԻԱ

Լ ՊՈՏՍՊ, Նոյեմբերի 25։ Հոս Դաղդիացի Հարաւոյ գործուածքներու տեսարան մը դրուեցաւ, որուն մէջ դիւրաւոր ապրանքներն են արուեստ (ֆէնէզ) կերպասները, Սենկ նահանգի յարմանապակի (քրիսթալ), կաղմոպոլի զօրքերը, Օպիւսոն քաղքին գեղեցիկ գորգերը (խալիներ), Լիոնի մետաքսեղէնք, մղմիկ գորգ, ցանցագործք (ռանթել), ցիսի (շալ), տարբերի ու ակամակաց զարդերը, անկոյ (առանց կարի) մուճակ ու կօշիկ։ Կ'երեւայ որ սասանկ գործուածքներու մէջ Դաղդիացիքը Անգլիացիները կը գերազանցեն։ Անդրկիներքը շատ լաւագիներն գտնուիլ կ'ընդունին որ ամենախոնձ հոգւով ու իրենց անհասկրութիւնը յայտնելով՝ Դաղդիացւոց աղդիւնքն պակաս հրապարակաւ կը ճանչնան ու կը պատուեն։

— Նուսիա քաղաքն նոր օրէնքը 1850ին Յունուարի 1ին ի գործ դրուելու պիտի սկսի, որուն գոյութիւնն՝ ան ամէն նաւերն որ Անգլիացւոց տարածութեան են, շինուած տեղւոյն՝ Բրիտանիայի նաւերուն արտօնութիւնները պիտի վայելեն։

— Ընդ դիպի ամենէն հարուստ հողատէրերէն մէկը՝ Պեսարիոն գաւառը բոլոր գոյութեամբ կը բաղադրի որ իր վարձակալներուն (երկիրը վարձ բռնողներուն, fermiers) բնակարանները բաց ադան վիճակի մը մէջ դնէ։ Երկու տարիէ ի վեր չորս հարիւր աւելի բնակարան ու տասը մեր շինեց իր երկիրներուն բնակիչներ հաստատ, որոնք 3000 հոգիէն աւելի են։

— Պ. Յաքմանեան Պորտսմոութէն հաստատուած Աղջկան գաղնոյոնին անունով բնակարանութիւնը շատ յաջող կ'երթայ։ ասոր փոխարէն է Լոնտոնի հրատարակչ ընել։ Նոյեմբերի 20ին եղած ժողովին հրաւիրեալներ մեղմին մէջ սարարարուած էին 203 մեծ ու պզտիկ եկեղեցականք՝ ամէնն ալ հոսանեան, 120 երեւելի հոգաւոր, 200 դիտակաւ, 700 միջակ ու սարին հոգաւոր, 800 փաստաբանական եւ արուեստաւոր։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պրուսիա։ Պերլին, Նոյեմբերի 17։ Ամսոյ գերմանական առեւանգ որոնց որ Գերմանական խորհրդարանին խրկուելու երեսփոխանները 1850ին Յունուարի 31ին ընտրուին ու անմիջապէս Էրֆուրդ քաղաքը ժողովին։ Ամենանին մէջ լիակատար (plénipotentiaire, ֆ-բանիթ-ա) մարդիկ ունէին Պրուսիա, Պաան, կրկին Հեսէն, Շիլերին, Դասսա, Պուտնշվայկ կամ՝ Պուտնիմիր եւ երեք ազատ քաղաքներ։ Ամ որոշմամբ պիտի որարար ան գերմանական ամբոխութիւնները Էրֆուրդի խորհրդարանին պատգամաւոր խարելու կը հրաւիրուին, որոնք աս տարի Մայիսի 26ին Պրուսիայի, Հանովերի ու Սաքսոնիայի մէջ եղած դաշնակցութեան հաւանութիւն տուած ու մատակից եղած էին, որուն մէջէն հինգ Հանովերի ու Սաքսոնիա եկած են։ Պրուսիայի կառավարութեան դիտաւորութիւնն աս է որ նոյն Էրֆուրդի խորհրդարանին հաղորդ եղող գերմանական պզտիկ ազգութիւններուն հետ անձամբ ու մերձաւոր դաշնակցութիւն մը դնէ եւ. անոնց վրայ մեծութիւն մ'ունենայ։ Զիր խոյս իր թէ ապրեցք ասիկա պիտի յաջողի, միայն հաւանական կ'երեւայ որ աս կերպով Գերմանիայի անմիութեան միութեանը գէմ նորոնոր դժուարութիւններ կրնան երալ։ Գերմանացիք խիստ ազգասէր մէկ ազգութիւն էին, բայց ասոր յոյսը չճանչնալով ու ամէն մէկ կողմ իր մասնական ընչին շահուն միտ դնելով՝ բաժնուելու ու 38 կարգ եղան։ Հիմա թէկուզ. Գերմանիայի մէկալ ծաղկեալ ազգերուն հետ ասոր յառաջացած են, այսու ամենայնիւ. կը սեպնին որ միանալու բլլան նէ, 40 միլիոնէն աւելի բազմութիւն մը միացեալ ազգ մը կ'ելլան, աւելի շատով կը յառաջանան, նեղբաւոր եւ ուրարարա աւելի կը զօրանան, գանոյան բանելու մէջ հիմակուընէ քիչ ծախք կ'ընեն, եւ այլն։ Ասկայն աս բարիքները միայն երեւակայութեան մէջ կը մնան, երբոր իւրաքանչիւր կողմ անոչուութիւնամբ ընդհանուր ազգին ճշմարիտ օգուտը չմտածելը ու իր կողմանէ ղոհ մը չ'ըներ։

— Պերլինի մէջ պոզ կանանց ընկերութիւն մը գտնուեցաւ։ Նոյեմբերի 23ին պ. Գերմանին խանութը երթալ կիրկ բռնուեցաւ, որոնց մէկը մատաքսէ կերպասի կոտոր մը կանոնաւոր մը իր թիկնոցին տակը պահելու ատեն դիտուեցաւ։ Ոստիկանները քննելով տեսան որ նոյն կնկան թիկնոցին ներսի կողմն ամէն կերպ զգեստեղէններով ու ծանրոցին կերպասի կտորներով լեցուն է։ Ոստիկանութիւնն մարդիկն ասոնց բնակարանը դացին ու հոն մեծագին ապրանքներու մնացորդներ (էնդիզներ) դտան։ Դոզ կանայք ալ չիրնալով անունց գոնանի ըլլայն ուրանալ՝ խոստովանեցան որ խիզ մը ատենէ ի վեր ուրիշ վեց կնիկ ընկերներով դողութիւնն ձեռք զարկին, եւ. գլխաւորաբար պ. Գերմանին խանութին հարուստ մուտք մը վատորեած են։ Հիմակ ասոնց ամէնն ալ բռնուեցան եւ. հարցափորձի մէջ են։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Պուտապէշ, Նոյեմբերի 20։ Ամսոյ Բեռաւորը պատգամաւորաց սենեակը բացուեց։ Նոր ընտրութիւնները պիտի ըլլան Դեկտեմբերի 9ին, իսկ Սարդինիա կրկնելն մէջ Դեկտեմբերի 13ին, եւ. պատգամաւորներուն նոր խորհրդարանը նոյն ամսոյն 20ին դարձեալ պիտի ժողովի։ Արդիմիրի պաշտօնական լրագիրը (Կոնդրդ՝ ՔՔՀՈՒԴԷՔ) ասոր պատճառն կու տայ որ բաւական պատգամաւորներ պաշտօնէից ու հեղաւորին դէմ հիշնամութիւն կը ցուցնէին, միայնաւորութեամբ ազգին բարիքը չէին հոգար, եւ հիմակուան պարագաներուն նայելով՝ խոստութեամբ չէին պիտանի։

ՄՈՍԿՈՎԱ ՈՒ ՖԱՐԻԶ

Ռուսիոյ երկու դքսութիւններուն հին սարան հարմար Աւստրիայի հետ մաքոի գաշնակցութիւն մը հաստատեցին, որոնց դրութեամբ ան գաշնակից տերութիւններուն մէջ մի եւ նոյն ապրանքին մի եւ նոյն մաքսի պիտի առնուի, նաեւ դրսէն եկած տարրերի մը համար ան երկրի տերութիւններէն մէկուն մէջ մնաց առնուած է նէ, մէկալներուն մէջ նորէն բան մը պիտի չպահանջուի, եւ այլն։

ԴԱՆԱՆԱ

Գիւորեսնցա, Նոյեմբերի 22։ Ամսոյ Մանդրոթ դրոշանոյ Մեծ դքսին քաղաքական յանցաւորներուն առաջ թնդութիւնն հրամայուելը կը հրատարակէ։ Թագաւորութիւնէ դուրս կը հանուին առաջնորդակաց կոմսութիւնն անդամներն ու դքսերը (կուէռուացցի), եւ. միանգամայն ան պաշտօնատարներն ու զինուորականները՝ որոնք առաջնորդակաց կոմսութեան հաղորդակից եղան։

ՀՌՈՄԱԳԻ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

Ընդ՝ Ամսոյ, Նոյեմբերի 21։ Երեկ գաղղիական զօրաց հրամանատար Ռոտրան զօրաբերը իր պաշտօնը Գաղղիացին նոր խրկուած Պարակէյ տ'Իլիէ (Baraguay d' Hilliers) զօրապետին յանձնեց։

— Պ. Քահանայապետն Հռոմ դառնալուն վրայ դեռ. որոշ բան մը չկայ։ Նոյեմբերի 14ին Հռոմն Դոյնէն կը գրեն որ Սրբազան Հայրը աս թէուռնամբ գալնալ ուզելը է որ ուսիկանութեան պաշտօնն իրեն յանձնուի, եւ իր քաղաքական ինքնիշխանութիւնն ամենեւին մէկը չիսանուի։ ։։։ Կ'ըսուի որ Ինքնիշխանի կարգինալը արտաքին գործոց պաշտօնէն հրաժարիլ կ'ուզէ։ իր յաջորդը Լամարտինի կարդինալը կը կարծուի եւ կը բարձրանի, որովհետեւ. աս քաղաքագէտ անձը հիմակուան պարագաներն ազգէն ճանչնալով՝ ան կարծեալ վրայ է որ Հռոմի կառավարութիւնը հաստատուն ը լլալու համար՝ քիչ շատ սահմանադրական կերպ մը դնելու է։ ։։։ Դաղղիացիք Ռոսսին ապառնելը, լուսնելու. փոյթ շատին, ասոր վրայ Դոյնէն ինքիսկ շատ տժգոհութիւն կը ցուցնէ ու Դաղղիացւոց այնչափ պարտաւ. չէ։ Կ'ըսէ. վասն զի Ռոսսի պնդամի երկրին առեն Գաղղիայի կողմանէ Հռոմ գեսպան նշանած էր։

— Պոլսեանցի կողմերը գողերն ու աւազակները բնակչաց մեծ անդութիւն կու տային, բայց աս օրերս անոնց մէկ շատուոր խումբը ձեռք ինկաւ։ Արարատն մէջը՝ որ Պոլսեանցի քոմերը կողոպտած էր, Նոյեմբերի 16ին աւտաս. որ անցնող կնոջ մը մասին վրայ իրմէ յափշտակուած մասնին կայ։ Իսկոյն բանը պաշտօնատարներուն իմացնելով՝ կինը բռնուեցաւ եւ խոստովանեցաւ. որ նոյն մասնին Ա. պանդոկին (ընդանարան) ազամնէն գնած է։ Ընդոխիմն ալ նմանապէս խոստովանեցաւ որ մասնին ծախաղն իրեն է, բայց իրեն ինչպէս մասնին ձեռքն անցնիր է, ան չուզեց իմացնել։ Զիրեուրական մեծն ոնոր երեք ժամ ատեն տուաս. որ յայտնէ, ապա թէ աչ՝ հրացանով ոտոնեալ կու տամ, ըսաւ։ Ընդոխիմը կարծելով որ ասիկա պարզ ոտատեղիք մին է, բանտին մէջ հոգ չէր ըներ։ Բայց երբոր ժամն անցնելուն ոչ՝ քահանան եկաւ ու զինքը մահուան պատրաստուելու յորդորեց նէ, ան ատեն ապրափեցաւ ու յօժարակամ ամենայն ինչ խոստովանեցաւ։ ասով 32 աւազակներու անունն իմացան, որոնցմէ շատերն ալ արդէն բռնուած են։

ՍԻՍԻԼԻԱ ՈՒ ՆԵԱՊՈԼԻՍ

Պուշտուսաս լրագիրը Նոյեմբերի 15ին հրատարակիր մը կը հրատարակէ, որով կրնայ, բարուց եւ արարքին տերութիւնց գէմ հղող գրուածները, ինչպէս նաեւ անվայել պատկերները քարոզիչն կ'արգիլուին։ Աս հրամանին դէմ գործածները թէ գրուածքին ու պատկերին կը կրթնցնեն, եւ թէ 20էն մինչեւ 1000 դուգատ տուգանք վճարելու կը դատապարտուին։

ՌՈԴՈՍԱՏԱՆ

Վենետ մը շաբաթէ ի վեր լրագիրները հանրութիւն մը պէս կը հրատարակէին որ Ռուսաստան Ներքեւնեալ հետ հաշտութիւն ըլլալ։ Հիմակ ասոր վրայ աւելի եւս որոշ լուր կու տայ։ Լրագիրը Նոյեմբերի 14ին։ Ռուսաց Տաղիստան կեդրոն գունդերուն Հայոցագի Արդուլմանոց իշխան զբաղեալն աստանդրուութիւնը Ներքեւնիներուն Ջոնի բերդը ասասիկ գնդակոծելով՝ աւերակ դարձուցեր է։ Բոլոր պաշարման ժամանակը Ներքեւնիները շատ կորուստ (մեռածներն ու վիրաւորեալները միասին 3000) ունեցեր են։ Ամ մեծ յաղթութիւնը կատարելէն ետքը, կ'ըսէ Կոչոս, Ռուսաց զօրքը կոնը գրաւեցաց ու իր գործքերուն դարձաւ, որուն ան ասրի պիտի դրաի։ Իսկ Ռուսաց կողմանէ՝ ի Հաւատս Ինգրոսլաւկի լրագրին՝ ան ատաւան պաշարման ոկզբէն մինչեւ հիմակ եղեր է 550, մեռածներն ու. վիրաւորեալը միասին։

— Պոսկաւի մէջ չորրորդ վարժարան (gymnase) մին ալ պիտի բացուի։

ԹՈՒՐՔԻԱ

Կոնստանդնուպոլիս գիրքին մէջ ասկական մարդուն մէկը իր պարտէզը փորելու ատեն գետնի տակ ահագին ընդարձակութիւնամբ ու քանդակութիւնամբ մեծ խրիր գտաւ։ Քննողները կը կարծեն որ ասիկա շատ դարեր յառաջ պատահած կրակի մը մնացորդը պիտի ըլլայ։ Պարտէզին տերը նոյն մեծարին մէկ մասը 7—800 ֆրանքի ծախեց, բայց դեռ շատ հինգ անգամ նոյնչափ ծախելու մնացեր ունի։

ՅՈՆԻԱԿԱՆ ԿՂԶԻՄ

Կոստանդնի լրագիրը Նոյեմբերի 15ին կ'ըսէ որ ծերակոյտն ալ պատգամաւորաց սենեակին պէս՝ Յունական կղզւոյ կատարեալ Պ. Վարդին՝ իր ազգութեանց ատեն լսուած ճամբուն կատարեալ հաւանեցաւ եւ ոդէկ գտուեցաւ։ — Յունական կղզեաց խորհրդութիւնը հաստատուն պահելու համար՝ Ազգային լրագիրներուն կ'ասաջարկեն որ տեղւոյն ատենադրութիւնը փոխուի։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

Վրաստան։ փախստականներուն վրայ եկած վերջին լուրերը որչափ խաղաղական ալ հնչեն, ի վերայ այսր ամենայնի խնդիրը դեռ կատարեալ լմնցած չէ։ Ռուսին Բարեբէ Տաղիստանի վրայ պահանջելովք՝ նոր դժուարութիւններ ծագեցան, որովհետեւ Օսմանեան երկիրները բնակող Լեկերը Դաղդիացի հպատակ կամ՝ անոր պաշտպանութեան ներքեւ են, ուստի Դաղդիացի կառավարութիւնն ասանկ պահանջման մը կատարելովը իրեն անպատասխանութիւն կը համարի, սոնոր համար ալ թող չիտար որ ի գործ դրուի։ Իսկ Ռուսին կողմը դիւրաւորաբար վճռացած է՝ բրիտանական նուաստութիւն Զանազ գաղէսի մնելուն վրայ։ Յուսալի ատանք մեծ դժուարութիւններ են, բայց ինչպէս որ բան գլխաւոր խնդիրը խաղաղ լմնալն լսուեցաւ նէ, նոյնպէս քաղաքագէտները կը յուսան որ ան երկրագործական խնդիրներն ալ կը վերանան ու Արարատեան խաղաղութիւնը չիմպոմիր, մանաւանդ որ վերջին բերդը կ'ապահովցնեն թէ բրիտանական նաւատորմիղն ալ Զանազ գաղէսին երթալու հրամանն ընդուներ է։ Իսկ Ա. տարեցի նեղատանքն խնդիրը բոլորովին ընթացած կրնանք ըսել, որովհետեւ անոր ուզածին համաձայն՝ իրեն հպատակ փախստականաց ճամբարը Օսմանեան ներքին գաւառներն մէկուն մէջ պիտի փոխադրուին, որն որ Տիգրանակերտ (Տիարբէքիր) կը կարծուի։ Ռուշնուշի աւատրական հիւպատոսը աս բանս փախստականներուն յիշեցնելով՝ նորէն յորդորեց որ իրենց հպատակը գառնան։

ՍԻՄՈՆԻ ՀՆԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Գաղիֆոնոթիւնեան եւ Հայ
կամ
Երբէք Երկիրներէն Հայաստան եկած ու Հայոց նիւ գիւղ ապրիլը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ շատ հին ատենէն գրեթէ բոլոր ազգաց ժողովուրդներ եղած էր։ Իր աշխարհագրական դիրքովը երկրիս յատակն ու ձագկեայ մասին մէջտեղը ըլլալով՝ արեւմտեան արեւելեան դիւանագիտ կողմերուն հետ ունեցած հաղորդակցութիւնները պէտք էր որ Հայաստանի միջոցով իրենցմով կատարուին, ամէն երբեւեւութիւններդ ալ էր որ Հայաստանի վրայէն անցնէին, այնպէս ինչպէս որ հիմա ոտ Տրանսիտատանն է։ Բայց ասկից դատ՝ այնչափ Թարմ որ, Սլաւ, Դերմանական եւ ուրիշ կատասան ազգերուն՝ որ ժամանակ ժամանակ տիրբարձրութեամբ Նաբուպայի կողմերը գաղթեցին, մէկ մեծ մասը Հայաստան եկած կամ՝ հնոցէն անցած է, ինչպէս մեր Խորենացին ալ (Գիրք Բ. Գլ. Թ.) կ'ասէ։ Ի ապա (Աբշակայ՝ որդոյ Ապարշակայ) ազգս ազգմէկ մեծ յեղ ի զօրոյ մեծէն երկրին կաւասս յաշխարհին Թարգրայ, Քաւասմ ի Նոգանի հարեալ եկն յաշխարհն։ Եւ բնակեցան նոքին կողմ՝ յարեւմուտ։ Եւ ի հայրենէս տեղիս բազում ժամանակս։ Նաեւ ասեն զանազան կոյսերէն քաղաքական յանցաւորներ կամ վախճանեալներ եկած Հայոց ապաստան։ Աչքի մարդիկ Հայաստանի մէջ ամենը դիրք, բերրի երկիր, կարգաւորեալ աշխարհագրութիւն եւ ամէն բաներն ունէին զեղեցիկ հիւրասիրութիւն գանելով՝ իրենց բնակութիւնը մեծ հաճոյութեամբ Հայաստանի մէջ հաստատեր, հիւսուած ցեղերու դրախտ եղեր եւ մեր ազգային թիւնն ընդուներ էն։ Բայց դրսէն Հայաստան եկած բոլոր բարեմիտ դարձեալ մեր զանազան հայասերներու հարեր էն։ Ամենայն Հայոց պատմիչներ եւ հեղինակներ ալ՝ Հայոց ապատիւեալ էն։ Բայց ամենայն մարդիկ Հայաստանի մէջ ամենը դիրք, բերրի երկիր, կարգաւորեալ աշխարհագրութիւն եւ ամէն բաներն ունէին զանազան հիւրասիրութիւն գտնելով՝ իրենց բնակութիւնը մեծ հաճոյութեամբ Հայաստանի մէջ հաստատեր, հիւսուած ցեղերու դրախտ եղեր եւ մեր ազգային թիւնն ընդուներ էն։ Բայց դրսէն Հայաստան եկած բոլոր բարեմիտ դարձեալ մեր զանազան հայասերներու հարեր էն։

Ամենայն հայազգաց սատարիչներուն բարեմիտ վրայ ալ ամենի ու հիմնական տեղիս թիւներ տեսնենալը շատ հարկաւոր է, վասն զի ասով կ'իմանանք որ ժամանակ մը մեր ազգն ալ իր կարգութիւն ու սովորութիւնները, բարեմիտ ու լիազօրը տեսնելու ամենի կենդանութիւնն մէջ, ամենի կենտանի գրի մ'ունէր եղեր, որ հիմնական ժողովուրդ ազգերուն պէս կրնար և ոչ բարեմիտ ազգերն իրենց հետ միացնել, կամ իրենց բանէր՝ բնական եղանակներ մարդեր եւ իր արեան ու մարմնոյն գարձուցեր՝ ինչ միտ մը չկրնալ։ Ու իմանալ կը կարդանք որ մեր Ամամ նահապետ Արամայի (Արամայիի) բնակիչներուն նոյնիսկ սարմիկ հրամանով, իրենց գրեր էին։ Բայց դրսէն Հայաստան եկած բոլոր բարեմիտ դարձեալ մեր զանազան հայասերներու հարեր էն։

Ամենայն Հայոց սատարիչներուն բարեմիտ վրայ ալ ամենի ու հիմնական տեղիս թիւներ տեսնենալը շատ հարկաւոր է, վասն զի ասով կ'իմանանք որ ժամանակ մը մեր ազգն ալ իր կարգութիւն ու սովորութիւններ, բարեմիտ ու լիազօրը տեսնելու ամենի կենդանութիւ

կիրակուր դիզուած է. եւ այլն, եւ կենդանիներն աղատ թող տուին։ Լանդի առ ձիրմակ ազուէսները ասուցնելու վրայէն սասակի հեռաւոր տեղեր էին բերեան, եւ կարելի է որ անոնց եղած Գրանկլինն ձեռքն ալ ինչոյով՝ անոր օգտակար տեղեկութիւններ հասցրեն։ Դաւոնիոն առ անասունները Պերկու Բէնոի իրենց մարդերու, կոնուանէին։ Բա կենդանիներէն մի քանին դիւրութեան համար տանելնեցին, որովհետեւ ասոնք որոգայթին մէջէն ազատելու համար՝ անոր երկիրին դաւաղանը կը խաղնէին, եւ հոնտեղայ սասակի ցրտութիւնը իրենց ընդունելի երկաթին վրայ պինդ կը սառէր։ Զմեռուան երկայն երկարունները նաեւ բաղնիքներ (եղբեր-ով պարպ) ու ամառուան ճամբորդութիւնեան հարկաւոր եղած դրութիւններ շինուելուն. յամառքէն ալ աւագ բերին, ու սառոյցներուն առ տեղերը դանեցին, ուր որ եղբէն իրենց նաւերը դուրս հանելու համար ճամբոյ ոլորտ բանային։ Վասն զի ուր որ աւազ կ'ելլայ, արեւկան ճառագայթը զարկած առեն՝ սառոյցը շուտով կը կակղնայ։

Այրերի մէջ նաւացիները առանձին առանձին փոքր գնդեր եղան ու ապին անդին գացին, ՝օրակ զի յարմար տեղեր կերակրելու դիրեն ու պահեն։ Բայց գլխաւոր ճամբորդութիւնը Բոս բրաւ Պոլիսի 15ին, որն որ իր ուղեկիցներովը 40 օր գուրս մնաց։ Դալ եւ յառաջ ծովակներին քովէն դէպ ի հիւսիս երթալով՝ գրեթէ 100 մղոնի չափ յառաջացուցեր մինչեւ Պանիի (Bunny) հրատանգանն հասան, ուր դեռ մարդս ոչք չէր հրեսած։ Անկից Հոմէան անիւքապէս դէպ ի հարաւային ծովակները խոտարեցան, ուր 140 մղոնի չափ յառաջ գացին եւ. չհամարձակեցան ալ աւելի յառաջ երթալ, որովհետեւ պաշարը եւ դաւնալու համար բաւական չէր։ Ճանապարհը դիրեն քանի մը բաղեր որսացին. նաեւ մեծ յաղթանդամ արջ մ'ալ դարձնել ուզեցին, բայց անիկա իրենց վրայ մ'ընդունելով՝ մեծանեութիւնեան մը իր թշնամիներուն կոնակը դարձուց գնաց։ Աստուծեան ծովակներուն վրայ Ասկիմացոց փլիսիած խրճիթի մը մնացորդը գտան, ասկից ուրիշ մարդու հետք (իշ) չգտան։ Ամենքին ալ կէս մը ցրտէն ու կէս մը մարդուս ոչքը շաղընող ձիւնէն տոժանած ու հիւանդացած էին, նաեւ մեկքանին պէսք էր որ միշտ բաղնիքով եւ դաւնալին. ասիկա մեկներուն շատ դժուարութիւն տուաւ, վասն զի իրենց համար յոգնութիւն առնելու միջոց մը չկար։ Բոս վերջի հասած տեղը քարակոյտ մը շինելով ու դրան մը հարկաւոր եղած տեղեկութիւններով անոր մէջ դնելով՝ եւ դարձաւ, ու Ջուներսի. Ձիրն իր բոլոր յոգնած մարդիկներովը յաջողութիւնեամբ իր նաւերուն հասաւ, ուր արդէն իրեն վրայ մտնուելի մէջ էին։

Սասին ուղեւորութեան ժամանակը ուրիշ եւ բնաւ արշաւանքներ եղան դէպ ի զանազան կողմեր։ Լիսպերգրան տեղակալը ուրիշ հոգեով դէպ ի արեւմուտեան կողմը գնաց, ու Գուրիրի կէս ըսուած տեղն հասաւ, ուր Գուրիրին ձղուած պաշարներն ու Բոսէն շինուած տունն ալեկ փիճակի մէջ գտաւ, ու մինչեւ Գրէնվիլ նաւահանգիստը գնաց ու. քարակոյտ մը շինեց։ Ասոնք ճամբորդութեան մէջ շատ արջեր ու քանի մը ծովի շուն տեսան, բայց որսալու ժամանակ չունեցան։ Երրորդ մաս մը Պուրնոնս տեղապահին առաջնորդութեամբը դէպ ի հիւսիսային ծովակները մինչեւ Հուրդ Հրատանգանը գնաց։ Ասոնք ճամբու մէջ արջու մը ճարպկութեամբ սաստիկ իջնալը տեսան, որոնք եռան։ ի սառներուն վրայ նստելով եւ առջեւի սառներուն ինքը զինքը կռաւարելով՝ 700 ոտնաչափ բարձր լեռնէ վար իջաւ։ Վերջապէս չորրորդ արշաւանքն ըսաւ Պուրնոնս տեղակալը, ու դէպ ի արեւելք սառոյցներու վրայէն ճամբոյ ելաւ, բայց դէշ եղանակին համար պարտաւորեցաւ եւ դարձաւ։ Երբոր Բոս եւ դարձաւ ու մարդիկները քիչ մը ոգի առին հանդչեցան, սկսաւ ճամբոյ ելնելու. պատրաստութիւն տեսնել, ու նաւերուն համար սառոյցի մէջ կիրճ մը բանալ, որն որ շատ դժուարին գործ էր, վասն զի սառոյցը 5 ոտնաչափ թանձրութիւն ունէր. գրեթէ 15—18 ոտնաչափ երկայն սղոցներ (դէմերէ) գործածեցին, որոնցմով վրայէ վրայ օրուան մէջ 200 ոտնաչափ կը կտրէին։ Նաւերը Օգոստոսի 6ին ճամբայ ելան ու 28ին բայց ծովի վրայ հասան, ու պատաղ կրծին հիւսիսային ծովակներուն կողմը յառաջ գացին, որպէս զի Վիլլինկդնի ջրանցքը քննեն ու միանգամայն եթէ կարելի է նէ՝ Թէրվիլ կղզին հասնին։ Բայց ծովակներուն 12 մղոն հեռու մեծ սառոյցի կտորի մը հանդիպեցան, որն որ ամառուան մէջ չէր կտրուած, ու դէպ ի արեւմուտք ուրիշ բան չէր տեսնուեր բայց միայն շարունակ սառոյցի կտրատներ։ Ջեռնոմիլիսի 1ին սասիկ հով մը եկաւ, ու սառոյցի կտորներն դէպ ի իրենց քշեց, որոնց մէջէն նաւերը՝ շատ անդամ մեծ ամուր փորձերով կ'անցնէին. քանի մը օր վերջը ջերմաչափը ցրտութեան կեսէն վար իջաւ, սառոյցի կտորատները միացան մէկ հատ սառուն զանգուած եղան, շատ մը գաղտի կրծին մէկ ծայրերը միացան։ Մէկայ ծովակները որ մարդուս աչքը կը գրաւէր՝ ծովը պինդ սառոյցով ծածկուեցաւ, ու մարդիկ սկսան տխուր մտմտալի մէջ իյնալ, սնանելով որ երկրորդ անգամ ձմեռ մ'ալ սուրի վանդակուր պարպանելով պիտի անցնին։ Ի միջոց այսր ամենայնի աւելի ընտրելի էր հոս ձմեռը քան թէ սառուցներով մեկուսի գնալ պարիզների ծովածայնին արեւմտեան կողմը քշուիլ, ուր այնչափ բաղմութիւնամբ սառուցի լերինք կը գտնուին, ուսկից նաւերը միայն մեծ հրաշքով կրնան ազատիլ։ Քանի մը սր վերջը աս վայրը գործածով ալ սկսաւ սառուցիլ։ Արեւմտեան սասիկ հով մ'եղելով ան ահագին սառոյցի կողմը՝ որն որ գրեթէ 50 մղոն շրջանակ ունէր, եւ որուն մէջը նաւերը փակուած մնացած էին, սկսաւ քշել, ու Լանքէսդր-Սունտէն անցընելով դէպ ի Թոնտի ծովածայրը տարաւ։ Հարաւային կողմը ընդունց պէս գիրուած սառուցներն արդէն մեռանց կը սեռնուէին։ Մենք տխուր վիճակը, կը գրէ Բոս, կերեւար որ անարատակրկ պիտի կատարուէր։ Մէյ մ'ալ, երբոր ամենեսին յոյս չունէին, յանկարծակի մեր ոգաւորիութիւնը գրեթէ հրաշալի եղանակաւ մը գտանք։ Ան մեծ սառուցին դուշաբ իրենց մեր անկերեւոյթի զարմանքամբ մը կարը կարը եղաւ։ Մեր յոյսը նորէն կենդանացաւ, ամէն առագաստները բացինք, որպէս զի ան ահագին սառոյցներու դանդաղաշնչներուն մէջ ելնե գուրս ելլենք։ Դալ եւ յառաջ Դենիզդիկեդ Սեպտեմբերի 2ին սառուցի մէջէն աղատելով բաց ծովի վրայ ելաւ, եւնուէն երկրորդ օրը նաեւ Էնդէրբայ։ Ընկերքին է մեր ուրախութիւնը տարադրել, երբոր ոնակիկալ եղանակաւ գիշ ազատած տեսանք։ Ոչոյ առեւնները ձիւն ու յա բան այնչափ սառակոյսած էր որ նոյն կողմերու նաւահանգիստները բոլոր սառած էին, իսկ դէպ ի արեւմուտք ճանապարհորդելն անիրաւելի բան էր. անոր համար Պ. Բոս որոշեց Ամերիկա դառնալ։ Պ. Բոս հաստատուն կը յուսայ որ Փլիմնկլին կենդանի եղած ըլլայ, եւ սերբութեան կարարելի որ անոր նաւերը գտնողին 50,000 լիրա սդերլին վարձք խոստացուի։

ԱՐՈՒԵՍՏ ՈՒ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՏՈՒ ԼՈՒՍԱՎՈՐ ՏՊԱՐԱՆԸ

Լիսբոնի հին քաղաքին (Սէրէն) ներսի կողմերը՝ նեղ ու ծուռ մուռ փողոցներու մէջ ուսկից երկու կառք հազիւ կրնան անցնել՝ Տպարանի հրապարակ (Printing-Square) անուանով պզտիկ տեղ մը կայ։ Ան տեղս այն պզտիկ շէնքերն ան լուսաւորն դարձառներն են, որուն աղղեցութիւնն ու հարստութիւնը՝ նմանը բոլոր աշխարհքիս մէջ չկայ։ Մեծ գունէն ներս մտնելու, ամէն մարդուն մեծ քար մը դրուած է, որն որ քաղաքին սեղանաւորներն ու վաճառականները իրարու յիշատակ պարգեւած են, ուրուշ հետ. Դարդ մեծ ծովք ընելով խարէութիւն մը լրացուած է, եւ առով վաճառականները մեծամեծ վնասներէ ազատած է։ Դէրս մտնելուդ դէմ՝ առջեւդ մարդիկներն ժրութեան չտեսնուած տեսարան մը կը բացուի. եւ այսոքիսի ժրութեան օրինակներ կ'ըլլան անանկ մեքենաներ, որոնք իրենց սեռին մէջ մէկ հատիկ են։

Դարդ ամէն օր կանոնաւոր եղանակաւ երկրորդ, երրորդ նաեւ երրորդ տպագրութիւն կ'ընէ, բայց նշանաւոր առներները, զոր օրինակ Գեանդամի յեղափոխութեան առեն՝ եղած է շրջրորդ մինչեւ հինգերորդ տպագրութիւն։ Ամէն մէկ թերթը հասարակութեան մէկ տ. կէս թերթի է, որուն կէս թերթերն ու ամբողջն մէկ մասը ծանուցութիւններով լեցուն է, ամէնը մէկտեղ փոյթ փոյթ 30 հոգեւորական էջ կամ սիւն։ Այնչափ ազգաբաղութիւն գնել ուզողներ կան, որ հարկ կ'ըլլայ միշտ մէկ մասը մէկ դի ձգել։ Դարդ լրագրիրը՝ կիրակի օրերը զատ տալով՝ ամէն օր կ'ելլէ, ու հիմա 36,000 ոտորագրուած ունի, խորհրդանշի նաեւերուն հետաքրքրական եղած օրերը՝ հազար մը տալի կը տայ։ Թէպէտ մարդասիրութիւն իրեն համար պարտադրութեան ճառ խոսած տրէ՝ Դարդ 9000 օրինակ տալի տալեր։

Դարձասուն մէջ 200 հոգի կը բանին։ Շարաթ մը 1000 գիրք շարելու համար 3 Շէլինի 9 թէնս կ'առնէ. փութաջան ըլլայ նէ՝ օրուան մէջ կրնայ էջ մը շարել եւ 15 Շէլինի փոխարկիլ։ Թուղթը պանսդործարանաներէ կ'առնուի, եւ թղթաբաճառը Դարդի տերերէն մէկն է։ Ամէն մէկ թերթին գրոյ նախ կիրարարշ՝ (գոնդ) կը կոխուի, որուն ամէն մէկ հատն համար 1 թէնս աւելորդեան կը վճարուի։ Դարդ ամէն օր մէկ ու կէս թերթի տպերուն համար 72,000 թէնս, որ 300 լիրա սդերլին կ'ընէ, եւ տարին 93,600 լիրա սդերլին (10,329,000 գուրուշ կամ 206,598 տոպրակ) տուրք կը վճարէ։ Ինքանշան թղթերէն գրեթէ 150,000 թերթի պաշարի տէս միշտ պատրաստ կը կենայ, դրսէն թերթերու։ Համար 6 հոգի մեքենագրոյ զբաղած են։ Ամենաչափ թերուզթը 4—5 օրուան հաղիւ կը բաւէ։ Ամէն կոց դատ՝ ան լրագրիրը ամէն մէկ ծանուցման համար տերս թեան կը վճարէ 1 շիլինգ ու 6 բենս։ Ցոյանի կը տեսնուի որ ան լրագրին վճարած տուրքը, Ընդհանուց տերութեան ամենէն երեւելի մասերէն մէկն է։

Դարդին մեքենաները երկու տեսակ են. պզտիկները մէկ ժամու մէջ 4800 երկու կողմը տպած թերթի կուտան, ասոնց մէջը շարուածքը հորիզոնական դիրքով կը շարժի։ Ասկից դուս՝ երկու մեծ մեքենաներ ալ կը գործեն, որոնց մէջ շարուածքը գլանի մը վրայ պատած է, որն որ միանգամ դասնալուն 8 երես կը ապէ։ Մեքենաներէն ամէն մէկը մէկ ժամու մէջ 9000 երես կը տպէ, եւ աւելի ալ կը տպէ. թէ որ կարելի ըլլայ միայն նոյն շուտութեամբ թուղթ հասցընել։ Ան զարմանալիօրէն մեքենաներուն շինողն է պ. Ալբերտոյ։ Դարդին տերերը իրեն հետ յառաջադիմելու չգրին, հապա թող որ պահանջեց նէ՝ վճարեցին, եւ ինքն ալ յանձն առաւ ամենէն շուտ գործող մեքենաներուն հարկաւոր եղած նորոգութիւններն ու հետզհետէ կատարելագործութիւններն ընելու։ Ամանք՝ 12 ձիու զօրութիւն ունեցող շոգեշարժ մեքենայով մը կը շարժին, ուր որ մէկայ աւելի պզտիկներուն համար 4 ձիու զօրութիւն ունեցող մեքենայ մը բաւական է։ Հասարակօրէն կը կարծուի որ գլուխաւոր մեքենաները գրերը աւելի շուտով կը մաշեցնեն, բայց Դարդին վերակացուները ան կարծիքը հակառակը կը հաստատեն. մանաւանդ թէ, կ'ըսեն, հոլիսանական մեքենաներու մէջ գրերը աւելի կ'տոպականին։

Դարդին երեսմէջ գումարը ճշդիւ որոշելը շատ դժուարին է. բայց բաւական մեծ պիտի ըլլայ որ կարող ըլլայ, ինչպէս հաստատուեցաւ կը զրուի, դարձեալ ծովին տերանը եղած Ագէն քաղաքին իրենց թերթատարին 1000 լիրա սդերլին վարձ տալ, ու սինչեւ Լիվրուլ էլ կորսական հեռագիր մը առանձին իրեն համար շինել։

ԱՍՏԵՂԱԲԱՇԽԱՆ

Ընդդիմուն Մոնդնկ քոսոք լրագիրը իր վերջին թերթերէն մէկուն մէջ սա ծանօթութիւնը կարդայ։ Երբեք տարի է որ Ղազմիրեր ամէնէն մէջ արեւպակաւն փայ շատ մեծ բծեր կ'երեւան։ Հինգ, կ'ըսէ գրած առենը, մէկ կարգի մէջ սատնկ բծեր կը տեսնուին, որոնք միայն աչքով դիտուելու. որ բլան, կը կարծուին թէ իրարու հետ միացած են եւ մէկ ամբողջ իրարը բիծ մը կը ձեւացընեն։ Ամենաքիչը դիտակով մը նայելով՝ ամենիրապէս կրնայ մարդ որոշել որ ասիկայ արեւպակաւն մասերէն բարակ բիծ մը կ'երեւայ, որուն երկայնութիւնը՝ 100,000 ոնպ դիտակաւն միջնէն աւելի է. իսկ լայնութիւնն 15,000—30,000 թ մէջ։ Ան ամբողջը գրեթէ 20 հատ դատ դատ բծեր կը տեսնուին։

ԲԱՆԱՎԱՃԻՌ

Պարոնաց՝ — Քոսոք՝

Նոյեմբ եւ բրեմ ասարարարա
Լաստաց բնեն փուռ, ոգ վերդ։
Գարմբ մեն սուտ եւ պատիր
Ի Հրամարեն թեկարիր։

Խրոնիոս Գրիգոր՝

Բանութիւն տոր դի, քաջալերէ
Իւ դեղարտի վերկրա երկ
Մինչ իւր Ձարուն՝ որ խուռնարի,
Պարարան բրնել հարկեալ Հնարի։

Հարարարարարեան՝

Ցաղմի եւ. խարան
Ջամանոցն կրնեմ
Գարատակ եւ. վարատակ.
Մի լինիր ճարնիմ։

ԳՐԱՄԱՏՈՍԻՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԱՆ

ՎԻԵՆԱՅ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1

Ամսեկրատ 100 ընթացիկ թաղեր՝	228	արծ.	փիաստր.	8 ասիա
Ամսեկրատ 100 ընթացիկ փիաստրին՝	119½	„	„	½ „
Լիվորնոյ 300 Դուսկատ. լիրա՝	106	„	„	2 „
Լոնտոն 1 փաունտ սդերլին՝	11.03	„	„	3 „
„ „ „ „	11.04	„	„	1 „
Համբուրգ 100 պանսկ մարկի՝	243	„	„	2 „
Հենովա 300 նոր լիրա թիեմ.	126	„	„	2 „
Պարսկիա 300 Ֆրանկ՝	130	„	„	2 „
Պրիսա 300 առտարիական լիրա՝	98	„	„	2 „
Փարիզ 300 Ֆրանկ՝	131	„	„	2 „
Գրանդիզ- սա. Պրան 120 Ֆիոր՝	117	„	„	3 „
Պոլիս (Ընդհան. 27.) 412—413 փարա՝	1	„	„	31 որ ասիա